

Západočeská univerzita v Plzni

Ústav umění a designu

Bakalářská práce

ILUSTRACE KNIHY ÚŽASNÝ MAURIC
A JEHO VZDĚLANÍ HLODAVCI

Hana Jedličková

Západočeská univerzita v Plzni

Ústav umění a designu

Oddělení výtvarného umění

Studijní program Výtvarná umění

Studijní obor Grafika a ilustrace – specializace Knižní vazba

Bakalářská práce

**ILUSTRACE KNIHY ÚŽASNÝ MAURIC
A JEHO VZDĚLANÍ HLODAVCI**

Hana Jedličková

Vedoucí práce: prof. akad. mal. Boris Jirků

Oddělení výtvarného umění

Ústav umění a designu Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012

.....
podpis autora

Obsah

1	ÚVOD	6
2	LITERÁRNÍ STRÁNKA DÍLA	8
2.1	Zařazení knihy do literárního žánru a její specifické ladění	8
2.2	Sir Terry Pratchett	10
2.3	Zeměplocha	10
2.4	Obsah knihy Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci	11
2.4.1	Charakteristika hlavních postav	12
2.5	Obsah leporela Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství	14
2.5.1	Charakteristika hlavních postav	15
2.6	Cílová skupina čtenářů	15
3	VÝTVARNÁ STRÁNKA DÍLA	16
3.1	Původní ilustrace cyklu Úžasná Zeměplocha	16
3.2	Inspirace autory	16
3.3	Hledání podoby ilustrací	18
3.4	Ilustrace ke knize Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci	18
3.4.1	Technika a ztvárnění jednotlivých ilustrací	18
3.4.2	Kryší obrázkové písmo	19
3.4.3	Motiv na předsádce	20
3.4.4	Ilustrace pro patitul	20
3.5	Ilustrace leporela Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství	20
3.5.1	Technika a ztvárnění jednotlivých ilustrací	21
3.6	Rozšíření knihy o propagační předměty	22
3.6.1	Příručka vzdělaného hlodavce	23
3.6.2	Tričko	23
3.6.3	Sada záložek	24
4	TECHNOLOGICKÁ STRÁNKA DÍLA	25
4.1	Digitalizace ilustrací	25
4.2	Sazba a typografie	25
4.2.1	Knihy Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci	26
4.2.2	Leporelo Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství	27
4.2.3	Příručka vzdělaného hlodavce	27
4.2.4	Skicák a tričko	28

4.3	Tisk	28
4.4	Knihářské práce	28
4.4.1	Kniha Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci	28
4.4.2	Skicák	29
4.4.3	Leporelo Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství	29
4.4.4	Příručka vzdělaného hlodavce	30
5	ZÁVĚR	31
6	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	32
6.1	Knížní a periodická literatura	32
6.2	Internetové zdroje	33
7	RESUMÉ	34
8	SEZNAM PŘÍLOH	35

1 ÚVOD

Pokud se člověk věnuje nějakému typu činnosti delší dobu, tak to přirozeně formuje způsob jeho myšlení a nazírání na svět. Ani já nejsem výjimkou. Ještě dříve, než jsem udělala první krůčky, už jsem držela v ruce pastelku a od té doby jsem ji neodložila. Svět jsem vnímala skrze barvy a linie. Čím starší jsem byla, tím větší podíl mělo výtvarné umění v mém životě. Dnes už je tvůrčí činnost spojená s mojí osobností natolik, že je její nedílnou součástí.

Již od dětství jsem ráda četla. Knihy mě zajímaly po obsahové i obrazové stránce. Tato záliba přerostla v touhu spojit text a obraz v jeden celek a věnovat se knižní tvorbě, což se mi plně podařilo až na Ústavu umění a designu Západočeské univerzity v Plzni.

Na Ústavu umění a designu jsem se v rámci oboru věnovala tvorbě autorských a experimentálních knih. Teď se můj zájem obrací od knižní vazby spíše do polohy ilustrátorské, ačkoliv knižní řemeslo mi bude vždy velmi blízké. Když jsem se tedy rozhodovala, čemu se budu věnovat v rámci bakalářské práce, příliš jsem neváhala. Přála jsem si zhotovit knihu, pro kterou bych vytvořila ilustrace, navrhla celkovou grafickou úpravu a nakonec knihu sama svázala. Zároveň jsem se od experimentálních autorských knih chtěla odklonit a vyzkoušet si pracovat na něčem s přesahem do praxe, co by se případně dalo vydat.

Jakmile se ponořím do četby nějaké knihy, naprosto přirozeně mně pracuje fantazie. Většina knih mě zaujme svou myšlenkou. Existují knihy, které jsou mé fantazii natolik blízké, že po jejich přečtení si velmi spontánně pomyslím: „To bych ráda ilustrovala!“ Přesně toto nutkání jsem měla i před lety, když jsem četla poprvé knihu *Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci*¹ od Terryho Pratchetta². Popsala bych to jako touhu vzít do ruky štětec nebo tužku a všechno to nadšení a fantazii převést na papír, vtisknout svým nehmotným představám reálnou podobu a zprostředkovat to tak někomu dalšímu. V době, kdy jsem knihu četla poprvé, jsem ale neměla potřebné zkušenosti ani časové možnosti k tomu, abych to mohla zrealizovat. Tato vzpomínka se mi zasunula někam na dno paměti a dalo by se říci, že jsem na ni zapomněla.

Když jsem se probírala seznamem knih, které jsem kdy přečetla a zaujaly mě, tak se mi vzpomínka na tuto knihu náhle znovu vybavila. Zajásala jsem a uvnitř jsem pocítila: „To je ono!“ Někdy má člověk vůči svým rozhodnutím výhrady. Někde uvnitř mu něco říká, že jako celek to není špatné, ale tato část, to není ono. U ba-

1 Pratchett, T. *Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci*. 1. vyd. 2003.

2 Terry Pratchett (*1948) je anglický spisovatel fantastické literatury, viz kapitola 2.2.

kalářské práce jsem ale nechtěla dělat kompromisy. Požádala jsem profesora Borise Jirků³, jestli by se stal vedoucím mé bakalářské práce a on laskavě souhlasil. Po konzultaci jsem si byla jistá, že jsem zvolila správně. Příběh knihy mého vedoucího nadchl. Situaci, kdy se vedoucí práce shodne se studentem již na textu knihy, považuji za klíčovou.

Společně jsme se domluvili na zadání bakalářské práce. Výsledkem by měla být kompletně zhotovená kniha s ilustracemi, upravená po grafické a typografické stránce.

3 Boris Jirků (*1955) je český výtvarník, který v současnosti působí jako pedagog na Ústavu umění a designu Západočeské univerzity v Plzni.

2 LITERÁRNÍ STRÁNKA DÍLA

2.1 Zařazení knihy do literárního žánru a její specifické ladění

Knihy od Terryho Pratchetta se řadí do žánru fantasy v rámci literární fantastiky. Je to mladý žánr v oblasti populární literatury, který prochází dynamickým vývojem. Jeho počátky se kladou zhruba do druhé poloviny 19. století⁴. Fantasy se dá rozdělit do mnoha různých podžánrů. Ty ovšem stále přibývají s rostoucí oblibou této literatury a zároveň se v jednotlivých dílech často prolínají. Nerada bych se snažila dílo Terryho Pratchetta zařadit do konkrétní škatulky, spíše bych chtěla poukázat na principy a celkové ladění díla, se kterým Terry Pratchett pracuje.

Velmi výrazným prvkem děl Terryho Pratchetta je jeho specifický smysl pro humor. *Encyklopedie fantastických světů*⁵ dokonce pro tento jev zavádí podžánr **humorná fantasy**⁶. Pratchettovský humor bych popsala jako parodii na dobře známá kliše fantastické literatury i na náš lidský svět a lidskou povahu celkově. Někdy se jedná o zlomyslný humor. Jeho vtipy počítají s jistou inteligencí a znalostí čtenáře daného okruhu literatury. Pokud čtenář tuto znalost nemá, mine spoustu vtipů bez povšimnutí. Některé humorné prvky mají ale hořký nebo vážný podtext. Nutí čtenáře spíše k zamyšlení a zpytování vlastního svědomí než k bujarému smíchu. Vyhrocená satira čtenáře vede k rozhodnutí, zda je to skutečně směšné nebo nikoliv a podá mu tak informace o stavu jeho vnitřních hodnot. Myslím, že částečně je mi tento humor blízký i díky tomu, že v mnoha ohledech je anglický humor podobný tomu českému.

Knihou *Úžasný Mauric a jeho vzdělaní hlodavci* staví na velmi podstatném prvku myslících a mluvících zvířat. Můžeme tedy hovořit o **zvířecích příbězích**⁷, čili o **bajce**. Bajka je smyšlený mravoučný příběh, který se uplatňuje především v didaktické a mravněvýchovné literatuře. Bajka podává názorným a snadno zapamatovatelným způsobem návod, jak se zachovat v různých životních situacích a vštěpuje čtenáři základní mravní hodnoty.⁸ Proto se bajka stala oblíbenou součástí dětské literatury.⁹

4 Mocná, D. – Peterka, J. Encyklopedie literárních žánrů. 1. vyd. 2004. s. 187-188.

5 Pringle, D. Encyklopedie fantastických světů. 1. vyd. 2003.

6 Pringle, D. Encyklopedie fantastických světů. 1. vyd. 2003. s. 31.

7 Pringle, D. Encyklopedie fantastických světů. 1. vyd. 2003. s. 20.

8 Mocná, D. – Peterka, J. Encyklopedie literárních žánrů. 1. vyd. 2004. s. 32.

9 Voit, P. Encyklopedie knihy: starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století. 1. vyd. 2006. s. 82.

Hlavními postavami bajek bývají nejčastěji antropomorfizovaná zvířata.¹⁰ Tradice bajek byla už od svého vzniku velice oblíbenou a po celou dobu historie nikdy nepomenutou. Bajky byly vydávány v nesčetných vydáních a dodnes jsou používány.¹¹

Pokud si přečteme bajku od některého klasika jako je Ezop¹², Jean de La Fontaine¹³ nebo Ivan Andrejevič Krylov¹⁴, nemůžeme si nepovšimnout, že bajka je pouhou kulisou, jak ukázat různé nedostatky v lidském jednání a ve společnosti. Hrdinové bajek mají své ustálené role, které jsou již natrvalo spjaty s konkrétním zvířetem. Například kočka je pohodlný, lstivý, obávaný a svým způsobem krutý lovec. Myši jsou povětšinou nepatrná, bojácná, ale obratná a vcelku chytrá zvířata. Samozřejmě, že mezi těmito zmíněnými tvory panuje odvěké nepřátelství. Do jisté míry se hlavní postavy chovají tak, jak čtenář očekává a jak je již postavě předem přisouzeno. Jean de La Fontaine sám dokonce přiznává, že zvířatům obyčejně nepropůjčuje rozumové vývody¹⁵.

Terry Pratchett s prvky zvířecí bajky pracuje odlišným způsobem. V duchu moderní bajky se odklání od ustálených rolí zvířat a zaměřuje se spíše na povahové a psychologické vykreslení jednotlivých postav.¹⁶ Překračuje hranice tradic. Jeho zvířata nejen, že mluví jako lidé, ale také myslí, mají schopnost imaginace, dokáží rozeznat dobré od zlého, mají smysl pro humor, cítí strach a mají dokonce svědomí. Už všechny tyto prvky jsou obrovským posunem od zvířecích loutek z klasických bajek, ale Terry Pratchett jde ještě dál. Dokonce čtenáři sdělí, jak k této proměně došlo. Toto zdůvodnění čtenáři poskytne jistou logiku a celému příběhu to tak dodává na realnosti.

V knize *Úžasný Mauric a jeho vzdělaní hlodavci* si Terry Pratchett pohrává se satirou na klasický motiv krysaře, nikdy nekončící boj škůdců a člověka, konflikt ideálu a reality. Vše je zde samozřejmě naopak. Krysař není tajemný ani nemá kouzelnou píšťalu, krysy jsou v mnoha ohledech inteligentnější než lidé a s krysařem mají předem domluvené spiknutí.

Ačkoliv kniha zpočátku začíná vesele, čtenář má stále pocit, že něco není v pořádku. Tento pocit se stále stupňuje až přechází do **hororových prvků**. Hororové prvky jsou ještě výraznější v kontrastu s prvky humornými.

10 Mocná, D. – Peterka, J. Encyklopedie literárních žánrů. 1. vyd. 2004. s. 32.

11 Voit, P. Encyklopedie knihy: starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století. 1. vyd. 2006. 83.

12 Ezop je považován za zakladatele řecké bajky. Žil pravděpodobně v 6. století př. n. l.

13 Jean de La Fontaine (*1621 – †1695) je francouzský autor bajek.

14 Ivan Andrejevič Krylov (*1769 – †1844) je ruský autor bajek.

15 La Fontaine, J. Bajky: dvanáct knih. 1. vyd. 2000. s. 463.

16 Mocná, D. – Peterka, J. Encyklopedie literárních žánrů. 1. vyd. 2004. s. 32-35.

V knize se také objevují prvky **hrdinské fantasy**. Některé postavy mají skutečně heroickou povahu, ovlivněnou žebříčkem hodnot¹⁷. Částečně tyto postavy působí také i komicky, jelikož nesplňují kritéria klasické podoby hrdiny, a tak Terry Pratchett opět jednoduchými prostředky nastavuje zrcadlo fantasy literatury a čtenářově představě o hrdinovi.

2.2 Sir Terry Pratchett

Terry Pratchett je anglický spisovatel. Narodil se v roce 1948 v Beaconsfieldu v Anglii.¹⁸ Nějakou dobu pracoval jako žurnalista. V roce 1971 mu vyšla jeho první kniha pod názvem *The Carpet People*.¹⁹ Od roku 1987 se začal věnovat psaní na plný úvazek. Většina jeho knih patří do cyklu *Úžasná Zeměplocha*²⁰, nebo s ním nějak souvisí. Celá série má prozatím 32²¹ dílů. Na motivy jeho knih byly vytvořeny stolní i počítačové hry, animované i hrané filmy a o výjimečné aktuálnosti jeho díla i v českém prostředí svědčí například inscenace *Maškaráda čili Fantom opery*, hraná v pražském Divadle v Dlouhé²².

Terry Pratchett je druhým nejčtenějším spisovatelem ve Velké Británii. Anglická královna ho povýšila do šlechtického stavu za jeho zásluhy za literaturu, tak získal titul Sir Terry Pratchett.

Tomuto velikánovi současné anglické literatury byla v roce 2009 diagnostikována Alzheimerova choroba.²³ I přes svou nemoc píše Terry Pratchett své knihy dál.

2.3 Zeměplocha

Děj příběhu knihy *Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci* se odehrává jako jeden z dílčích příběhů na Planetě zvané Zeměplocha. Jedná se o imaginární nebo také druhotný svět²⁴, jak ho nazývá J. R. R. Tolkien²⁵. Kniha nepatří k hlavní dějové linii cyklu *Úžasná Zeměplocha*. Zasněženému čtenáři dokreslí ucelený pohled na dění na této Planetě a nováčkovi, který přichází do Zeměplochy poprvé, poskytne nenásilně informace o její existenci a naladí ho k dalšímu čtení.

17 Pringle, D. Encyklopedie fantastických světů. 1. vyd. 2003. s. 35.

18 Terry Pratchett [online].

19 V České republice vyšla kniha *The Carpet People* pod názvem *Kobercové*.

20 Originální název cyklu *Úžasná Zeměplocha* je *The Discworld*.

21 Terry Pratchett [online].

22 Divadlo v Dlouhé: novinky [online].

23 Česká televize. Na plovárně s Terry Pratchetem [online].

24 Pringle, D. Encyklopedie fantastických světů. 1. vyd. 2003. s. 265.

25 J. R. R. Tolkien (*1892 – †1973) byl anglický spisovatel. Je považován za jednoho ze zakladatelů moderní hrdinské fantasy.

Zeměplocha se nachází ve vzdáleném, starobylém seskupení rozměrů, v astrální rovině. Na krunýři želvy zvané Velká A'Tuin stojí čtyři obrovští sloni Berilia, Tubul, T'Phon Velký a Jerakeen, na jejichž hřbetech spočívá koláč Světa, zvaný Zeměplocha, který se otáčí kolem svého středu. Hlavní světové strany jsou Střed a Okraj, Posměr a Protisměr. Zeměplochu ozařuje malé Slunce, které ji obíhá po kruhové dráze. Rok má 800 dní a 8 ročních období, týden má 8 dní a barevné spektrum má 8 barev.²⁶ Zeměplocha je samozřejmě obydlená. Najdeme zde parodii například na starověký Egypt, Čínu, aztéckou říši a na smyšlené světy fantasy literatury. Takto vypadá svět, ve kterém žije drobný národ přeměněných krys.

2.4 Obsah knihy Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci

Příběh začal kdysi dávno, v době prehistorické, kdy se ještě krysy chovaly na základě pudů. Jejich proměna nastala, když sežraly kouzelné odpadky za univerzitou pro mágy. Od té doby uměly myslet a mluvit jako lidé. Jelikož jednu přeměněnou krysou ulovil světem protřelý pouliční kocour Mauric, přeměnil se i on. Přestal se stýkat s ostatními kočkami, protože mu připadaly hloupé a místo nich se začal přátelit s mluvícími krysami.

Jelikož Mauric je kocour vychytralý a podnikavý, vymyslel plán, jak podvodem vydělat peníze. Najal si chlapce Karlíka s píšťalou a domluvil se s krysami. V tomto seskupení putují od města k městu, aby lidem zahráli předem připravené divadlo o krysí pohromě a krysaři, který je pohromy zase zbaví.

Podnik, na který se teď chystají má být poslední. Peněz už mají krysy dost na to, aby si založili svou vlastní vysněnou kolonii. Tak doputují do města Bad Spritz. Město vypadá chudě. Jídlo je na příděl. Lidé nenávidí krysy a milují kočky. Město má vybudovanou rozsáhlou síť kanálů v podzemí. Národ přeměněných krys se tu zabývá. Zneškodňují pasti, kterých je tu neobvykle mnoho a dráždí lidi svou přítomností. Podivné je, že tu nežijí žádné místní krysy.

Zlomyslana, dcera starosty, se seznámila s Mauricem a Karlíkem. Pozvala je k sobě domů, protože se jí líbil mluvící kocour. Díky svému důvtipu odhalila jejich plán. Když jí Mauric řekl, že lovci krys si nechávají platit za kožené tkaničky od bot, místo krysích ocásků, tak pojala podezření a vzala dění do svých rukou. Mauric s Karlíkem jsou tak násilně zapleteni do příběhu, který si Zlomyslana v hlavě vysnila, takže se rázem ocitnou v budoucím lovců krys, do které se podle jejího plánu vloupají.

26 Pratchett. Úžasná Zeměplocha: barva kouzel. 1. vyd. 1998. s. 5-12.

Objeví zde tajné padací dveře, za kterými je schované nakradené jídlo a něco podivně zlověstného. Všechny místní krysy jsou tu zavřené v klecích. Jsou vyděšené a tlačí se jedna přes druhou. A je tu ještě něčí přítomnost. Je tu něco, co myslí za vás.

Shodou okolností jsou tu na průzkumu Mauric a přeměněné krysy. Lovci se ale vrátili dřív, než počítali. Všechna zvířata se stihla včas schovat, pouze Šunkoflek, krysí náčelník, ne. Lovci v mžiku zneškodní Karlíka a Zlomyslenu a nechávají je ve sklepení. Jelikož je Šunkoflek extra velká a bojovná krysa, rozhodnou se ho vzít večer na zápas a vhodit do ringu.

Mauric cestou ve sklepeních narazil na něco děsivého. Ve své hlavě slyšel hlas, který uměl ovládat i jeho oči. Část krys se rozhodne osvobodit Karlíka a Zlomyslenu. Ta druhá část oddílu plánuje, jak osvobodit náčelníka, což se jim také podaří. Šunkoflek umírá stářím. Novým náčelníkem se stává Černý přeliv.

Mezi kryсами vládne veliký strach, který přerůstá v paniku. Zapomínají na to, že jsou přeměněné, ovládají je opět jejich pudy a utíkají. Až na jediné dvě krysy, Ďábelského guláše a Nutriční hodnotu. Ti jdou dál. Chtějí zjistit, co vyděsilo ostatní a děsí také je samotné. Také Mauric se k tomu blíží, nemá na vybranou, ovládá ho totiž krysí král. Krysí král nabádá Ďábelského guláše, aby se k němu přidal. Ďábelský guláš ale statečně odmítá.

V tom zasahuje Mauric. Působením krysího krále ho opustily zbytky inteligence a ovládly ho přirozené kočičí pudy. Vrhł se na krysího krále a zabil ho. Všude vypukla panika. Když si pro Maurice přijde Smrt a také malá kostlivá krysa pro Ďábelského guláše, uzavře Mauric se Smrtem dohodu. Dá mu dva ze svých devíti životů. Účty jsou v pořádku a přitom vlastně nikdo nezemře.

V závěru knihy Karlík vybojuje úsměvný zápas s krysařem a stane se tak městským pištcem. Kniha končí uzavřením výhodného přátelství mezi lidmi a krysami. Městečko Bad Spitz se díky mluvícím krysám stane opět vyhledávaným turistickým cílem a Mauric se vydává za dalším dobrodružstvím.

2.4.1 Charakteristika hlavních postav

V knize jsou poměrně detailně vykresleny hlavní postavy na základě vnější i vnitřní charakteristiky. Stanovení si jejich hlavních povahových rysů, typických postojů a vzhledu považují za jednu ze základních indicií k věrohodné ilustraci, která bude doplňovat a zároveň rozvíjet text.

Mauric je mluvící kocour a je mozkiem celého podniku. Léta žil na ulici. Je samolibý, mazaný a má rád situaci pod kontrolou. Je vypočítavý a má dobrodružnou povahu. Umí mluvit a myslet, protože snědl mluvící kysu. Z tohoto činu má výčitky svědomí. Od té doby nesní nikoho, aniž by se ho předem nezeptal, zda neumí mluvit. Přestože se tváří jako drsný kocour, ve své podstatě je to dobrák, jen to nikdo nesmí vědět.

Karlík je světlovlasý mladík, kterého si najal Mauric. V domluveném podvodu hraje úlohu krysaře. Je to sirotek, který se vyučil hře na flétnu a od té doby se živí hraním na ulici. Je to čistá duše. Je za všech okolností pravdomluvný a skromný. Přestože ho Mauric zpočátku podceňoval, v průběhu děje se projeví jako velice inteligentní a vnímavý.

Zlomyslena je dcera starosty města Bad Spritz. Je sobecká a neustále si vymýšlí. Žije mimo realitu a tvrdí, že život je příběh. Překrucuje pravdu a snaží se organizovat celý příběh podle vlastní fantazie. Klade mnoho otázek, mluví a nikdy nenaslouchá. Přátelí se s Karlíkem. Má červené vlasy. Oblečená je do dlouhých černých šatů, lemovaných krajkou a na dolním okraji mají záplatu.

Ďábelský guláš je velice inteligentní a odvážná krysa. Jeho osobní charakter dalece převyšuje jeho vnější vzhled. Je to malý, bledý a špatně vyhlížející krysí albín. Má sněhově bílou srst a červené oči. Není rychlý a působí trochu bezmocně. Je silně krátkozraký, spíše slepý, ačkoliv rozezná rozdíl mezi světlem a tmou. Za žádných okolností se nedá zmanipulovat. Napadají ho myšlenky, jako nikoho jiného z krysí kolonie, když se krysy v myšlení dostanou do slepé uličky, tak je z ní umí vyvést. Sní o tom, že se krysy odstěhují na pustý ostrov a tam založí krysí civilizaci. Ostatní krysy mu naslouchají a mají ho v úctě.

Koktejlová směs je bystrá krysí slečna s velmi vyvinutým smyslem pro spravedlnost. Je oficiální nositelkou knihy *Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství*. Zapisuje myšlenky Ďábelského guláše a nosí s sebou ještě tašku se zápalkami a pomůckami na psaní.

Šunkoflek je veliká hlavní krysa, která celé kolonii velí. Je to krysí veterán, který patří ještě ke staré generaci krys a raději by žil tak, jako dříve. Novému myšlení nerozumí a nelíbí se mu. Je unavený, nedůtklivý a mírně prašivý. Potřebuje hodně odpočinku. Má růžové oči. Straní se ostatních a bojí se, že ho někdo z mladších krys nahradí. Neustále se snaží upevnit své postavení, které už je pouze formální.

Černý přeliv je autoritativní krysa, kterou ostatní krysy poslouchají, protože jim říká věci, které je udrží naživu. Je velitelem protipastové likvidační čety. Většinu volného času tráví rozebíráním pastí, aby zjistil, jak fungují. Mezi krysmi je neobvyklý tím, že nosí věci. Má na sobě něco jako síť ze širokých pásů s našitými kapsami a náradím, které potřebuje ke své práci. Po Šunkoflekově smrti se stává hlavní krysou. Je velký, štíhlý, tvrdý a odvážný. Na boku má zjizvený čenich.

Sardinka je jediná krysa, která se převléká po lidském způsobu do oblečení. Nosí starý odřený slamák a otvory v jeho okraji má prostrčené uši. Rád vtípkuje, tančí a stepuje. Nikdy se nepere. Má živé roztančené nohy. Žil původně v divadle, kde sežral líčidla a divadelnictví se mu dostalo do krve.

Kryší král je lidský výtvar. Jsou to krysy, svázané ocasy k sobě. Jelikož takto vyrostly, naučily se pohybovat jako jedna krysa. Údajně to vypadá jako když leze pavouk. Umí ovládat mysl ostatních krys, aby jim nosily potravu. V tomto příběhu umí ovládat i myšlenky kocoura a lidí. Kryší král představuje zlo.

2.5 Obsah leporela Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství

Jednoho dne krysák Rupert varoval pana Hopsálka, aby nechodil do Temného lesa. Ovšem, že pana Hopsálka by to ani ve snu nenapadlo, ale žabák Hubert ho pozval na čajový dýchánek. A protože to ani trochu nepřipomínalo dobrodružství a zároveň to vypadalo na dobrou svačinu, tak se pan Hopsálek vydal na cestu. Rošťák had Oldříšek ale otočil značky na rozcestníku a pan Hopsálek mířil zcela opačným směrem – do Temného lesa. Ztratil se, začalo se stmívat a společně s houstnoucí tmou na pana Hopsálka padal strach. Pak si ještě ke všemu vzpomněl na slova krysáka Ruperta a napadlo ho, že v Temném lese je něco strašného. Králík, který má největší starost o to, co bude ke svačině, tak zažil největší dobrodružství svého života.

Ráno našel pana Hopsálka krysák Rupert, který se ho do Temného lesa vydal hledat. Všechno tak dobře dopadlo a krysák stoupl v očích ostatních zvířátek z Kožíškové dolinky ještě o trochu výš.

2.5.1 Charakteristika hlavních postav

Pan Hopsálek je králík, který má opravdu jen drobné všední starosti. Je velice bojácný. Zajímá se především o to, aby měl plný žaludek a o světě toho ještě moc neví. Trochu mi připomíná postavu Bilba z knihy *Hobit, aneb, cesta tam a zase zpátky*²⁷ před tím, než se vydal na cestu, nebo českého pana Broučka²⁸ od Svatopluka Čecha²⁹.

Kryšák Rupert je nejodvážnější zvíře v Kožíškové dolince. Kniha je sice primárně o králíkovi, ale čtenáři je jasné, že hlavní postavou je ve skutečnosti kryšák Rupert, který je opakem pana Hopsálka. Přestože je malý, je odvážnější než ostatní. Neváhá jednat a zachránit situaci. Zvířátka si ho váží.

Had Oldříšek je rošťák, který zapříčinil, že se pan Hopsálek ztratil v lese.

2.6 Cílová skupina čtenářů

Důležitým momentem tvorby je stanovení si cílové skupiny, pro kterou je kniha určena. Podle názoru Terryho Pratchetta je typickým čtenářem jeho knih přibližně třicetiletá žena s vysokoškolským vzděláním. Ale poukazuje na to, že zcela jistě jsou na druhé straně spektra čtenářů devadesátiletí lidé. Nejmladším čtenářem byla sedmiletá dívka. Z rozhovoru s Terry Pratchetem cituji: „*Bylo to proto, že její matka četla mou dětskou knihu Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci. Maminka byla z té knihy úplně nadšená a četla ji svému dítěti. A ta holčička ji hladila po koleni a říkala: „Neboj maminko, ono to dobře dopadne.“*“ Terry Pratchett tedy řadí knihu *Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci* do kategorie dětské literatury, ale zároveň dodává: „*Na dětskou knihu je to ale velmi vážné, protože postavy se tam dostávají do vážného nebezpečí a umírají.*“³⁰

Kniha by pravděpodobně mohla připadat blízká dětem obzvláště proto, že v ní vystupují jako hlavní postavy děti a mluvící zvířata. Na tento prvek, který se vyskytuje v pohádkách, jsou děti zvyklé. Jak z předcházejícího textu vyplývá, nerada bych omezila knihu tím, že ji klasifikuji primárně jako knihu pro děti, protože tato kniha má přesahy do všech věkových kategorií. Vzhledem k tomu, že se jedná o fantasy literaturu, „omezme“ okruh čtenářů na všechny, kdo mají fantazii, protože bez fantazie by většinu knih nemělo vůbec smysl číst.

27 Bilbo je hlavní postavou knihy *Hobit, aneb, cesta tam a zase zpátky* od J. R. R. Tolkiena. Bilbo, který je původně pohodlný a usedlý hobit, se po absolvování dobrodružné výpravy zcela mění.

Tolkien, J. R. R. *Hobit, aneb, cesta tam a zase zpátky*. 3. vyd. 1997.

28 Pan Brouček je úzkoprsý maloměsták města pražského, který se dostává do nevhodných situací. Na rozdíl od postavy Bilba ho tyto výlety nezmění.

Čech, S. *Výlety pana Broučka I – III*. 1. vyd. souboru. 1985.

29 Svatopluk Čech (*1846 – †1908) byl český spisovatel, který se proslavil fantastickými příběhy o panu Broučkovi.

30 Česká televize [online]. Na plovárně s Terry Pratchetem.

3 VÝTVARNÁ STRÁNKA DÍLA

3.1 Původní ilustrace cyklu *Úžasná Zeměplocha*

Knihy o Zeměploše, ať už vychází jako paperback nebo v některé z trvanlivějších druhů vazeb, mají většinou ilustrovanou pouze obálku. Na výtvarném pojetí ilustrací pracují samozřejmě angličtí ilustrátoři. Od vydání první knihy³¹ cyklu *Úžasná zeměplocha* v roce 1984 byl jejich autorem výtvarník Josh Kirby³². Po jeho smrti v ilustrování knih od Terryho Pratchetta pokračuje Paul Kidby³³.

Podoba českého vydání knihy *Úžasný Mauric a jeho vzdělaní hlodavci* plně vychází z původního anglického originálu, kniha byla pouze přeložena do českého jazyka. Ilustrace obálky vznikla pod rukou Paula Kidbyho (obr. příl. 1). Zajímavým oživením textu uvnitř knihy jsou černobílé ilustrace (obr. příl. 2), které do určité míry suplují psané slovo. Jedno bez druhého by nedávalo čtenáři smysl. Jelikož v tiráži byla zmínka pouze o autorovi obálky, zjišťovala jsem informace přímo v nakladatelství *Talpress*. V nakladatelství byli vstřícní a ochotně mi sdělili, že autorem černobílých ilustrací je také Paul Kidby. Vzhledem k jejich charakteru je zřejmé, že mezi ilustrátorem a Terry Pratchetem probíhala živá spolupráce, minimálně na té úrovni, že spisovatel dodal ilustrátorovi náskry.

Opominu-li nevydařenou typografickou úpravu obálky a nešťastně použitou strukturu v pozadí, hodnotím ilustraci jako velice vydařenou. Ne stejně kvalitní jsou ale černobílé ilustrace v knize. Jsou poněkud přeplněné a tím pádem zmatečné. Stylizace postavíček je mi ale sympatická.

3.2 Inspirace autory

Vzhledem k tomu, že člověka ovlivňuje všechno, co v životě viděl, je pro mě opravdu velice těžké vyzdvihnout několik jmen, u kterých mohu s jistotou říci, že mě ovlivnila natolik, že jsem schopná si jejich vliv ve své tvorbě uvědomit. Přesto bych tu ráda uvedla jména alespoň čtyř vybraných výtvarníků, o jejichž tvorbě přemýšlím a zabývám se jí. Jsou to díla výtvarně živá, která se mě niterně dotýkají, ačkoliv výtvarníky až na výjimku osobně neznám.

31 *The Colour of Magic* byla první vydanou knihou cyklu *Úžasná Zeměplocha*. V České republice ji nalezneme pod názvem *Barva kouzel*.

32 Josh Kirby (*1928 – †2001) byl anglický ilustrátor, který se specializoval na fantastickou a science fiction literaturu.

33 Paul Kidby (*1964) je anglický ilustrátor, který v současné době pracuje téměř výhradně pro Terryho Pratchetta.

Vzhledem k tomu, že jsem docházela čtyři semestry na hodiny kresby a malby k **Borisovi Jirků** (*1955) a nyní je vedoucím mojí bakalářské práce, je to právě on, kdo mě ovlivňuje nejvýrazněji. Borise Jirků jsem si zvolila proto, že si ho velice vážím nejen jako výtvarníka, ale i jako člověka. Jeho vliv je patrný především ve využívání pohledů a nadhledů, perspektivní zkratky a barevné výstavby prostoru. Boris Jirků je vynikající pedagog, který dokáže své studenty motivovat a nadchnout. Vždy jsem upřednostňovala spíše malebný projev a on mě v mém barevném cítění podporoval. Díky této podpoře jsem se cítila ve svém projevu jistější, a tak jsem mohla podávat lepší výsledky. Právě ochotu věnovat se studentovi takovým způsobem, aby výtvarně rostl, si velice cením.

Další výtvarník, o kterém bych se ráda zmínila je **Martin Velíšek** (*1963). Od doby, kdy jsem poprvé shlédla jeho výstavu ještě na střední škole, mé nadšení pro jeho práce neopadlo, naopak si stále více uvědomuji jeho skutečné kvality. V jeho malbě mě oslovuje zvláštní výrazná barevnost, která vzniká tak, že maluje při umělém osvětlení. Ve svém sklepním ateliéru využívá světla speciálních žlutých žárovek. V kontextu mojí bakalářské práce bych ráda uvedla ilustrace od Martina Velíška ke knize *Farma zvířat*³⁴, jelikož tématicky by se tato kniha dala také zařadit mezi moderní bajky.

Malíř, jehož tvorba mě dlouhodobě inspiruje, je **Henri Matisse** (*1869 – †1954). Analýza jeho děl mě naučila mnoho o barvě. Je to malíř, který si zcela podmanil vlastnosti barev. Využívá všechny druhy barevných kontrastů, experimentuje s poměry barevných ploch, barevným rytmem a smyslovými vlastnostmi barev. Zejména se mi líbí, jakým způsobem využívá šedou barvu, která, pokud se použije správně, vyzdvihne barvy okolní.

Posledním autorem, o kterém se zmíním je **Jakub Dvorský** (*1978). S jeho tvorbou jsem se seznámila před několika lety a je pro mě tedy inspiračním zdrojem nejmladším. Jeho tvorba je tématicky nejbližší žánru fantasy a science fiction. Ilustrace mají vždy zajímavou atmosféru a je se skutečně na co dívat. Pracuje s mnoha drobnými detaily, které vytvářejí celek. Všechny jeho ilustrace jsou nápadité, vtipné, hravé a blízké dětské fantazii.

34 Orwell, G. *Farma zvířat: pohádkový příběh*. 1. vyd. 2000.

3.3 Hledání podoby ilustrací

Svou práci jsem začala tím, že jsem si knihu po letech znovu přečetla. Když jsem ji četla poprvé, připomněla jsem si děj knihy, na podruhé jsem si vypisovala charakteristiku postav a přímo v knize jsem si vybírala pasáže, které byly důležité nejen pro danou kapitolu, ale byly pro mě i výtvarně zajímavé.

Knihu jsem takříkajíc nosila s sebou v hlavě a přemýšlela jsem o ní. Snažila jsem se navrhnout koncepci knihy. Souběžně s touto prací, která se dá převážně označit jako práce duševní, jsem si zhotovila skicák. Plnila jsem ho vším, co mě napadlo. Jelikož jsem se v zimním semestru zabývala šablonovým tiskem, neváhala jsem se vydat cestou experimentu a nové informace nějakým způsobem zužitkovat.

Ilustrace ve skicáku jsem nevnímala jako definitivní díla, spíše jako hledání cesty a jejích možných variant. Měly podobu volných asociací. Na každé nové stránce jsem se snažila udělat něco jinak. Nápad buď rozvinout nebo vymyslet jiný a posunout se dál. Získávala jsem tímto způsobem zkušenosti, které se později ukázaly jako podnětné (obr. příl. 3).

Pracovala jsem také na ilustracích na volných listech. Opět jsem hledala techniku, která by odpovídala mé představě. V těchto ilustracích jsem se už soustředila na námět, kompozici a barevnost.

Výsledkem bylo, že se mi otevřelo množství různých cest, kterými bych se mohla vydat a současně jsem tak pracovala na několika projektech najednou. Zajímavé je, že ačkoliv se mi zpočátku zdály jednotlivé přístupy zcela odlišné a neslučitelné, s postupem času mi začaly dávat logiku a zjistila jsem, že korespondují s knihou.

3.4 Ilustrace ke knize Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci

Už dlouhou dobu jsem si přála zkusit ilustrovat knihu malbou, ale prozatím jsem k tomu neměla příležitost. Jsem opravdu ráda, že se mi tato možnost naskytla právě při tvorbě bakalářské práce.

3.4.1 Technika a ztvárnění jednotlivých ilustrací

Náměty ilustrací jsem si volila podle toho, zda byly pro danou kapitolu něčím charakteristické, neobvyklé a pro mě výtvarně zajímavé. Ilustrace jsem si nejprve nakreslila, abych si ujasnila jejich podobu. Až když se mi líbila kompozice, zvolený úhel pohledu, rozmístění předmětů a postav, pustila jsem se do malování. Znovu jsem si

přečetla ilustrovanou kapitolu knihy a snažila jsem se do sebe nasát její atmosféru. Pokoušela jsem se ji v sobě evokovat po celou dobu, kdy jsem malovala. Dá se říci, že jsem příběh prožívala společně s postavami, které mi vznikaly pod rukou.

Když jsem panu profesorovi Jirků ukázala první rozmalované ilustrace, shodli jsme se v tom, že mají atmosféru. Poradil mi, abych začala používat vedle krycích barev i lazury. To mi otevřelo zcela nevídané možnosti. Doposud jsem pracovala s krycími temperovými barvami *Umton*, které si kupuji kvůli jejich nezaměnitelným nádherným tónům barev a kvalitnímu pigmentu. Na radu profesora Jirků jsem si pořídila rychleschnoucí lak na dřevo ředitelný vodou. Vynikající je na něm to, že se dá tónovat temperovými barvami a velice rychle zasychá, takže mohu na malbě rychle a intenzivně pracovat bez zbytečných časových prodlev jako u olejomalby. Další jeho výhodou je, že není nijak výrazněji cítit.

Výsledkem bylo, že se malba po nanesení lazur sjednotila, tmavé barvy ještě více potemněly, světlé tóny po nanesení několika vrstev lazur různých tónů dostaly průzračnou zářivou barevnost, které bych nijak jinak nebyla schopná docílit. Ne všechna místa jsem ale takto přemalovala. Někde byla lazura přímo potřebná, na jiných místech jsem zanechala matný temperový povrch, jinde se mi zalíbil kontrast lesklé průzračné lazury a matné pastózní tempéry. Tento postup se neřídí žádným pravidlem, ale spíše malířským citem, tak jako barevnost, kterou volím.

Pro knihu *Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci* jsem vytvořila celkem sedmáct ilustrací (obr. příl. 4-8). Dvě malby jsou celostránkové, dvanáct maleb je určených pro umístění na záložku na začátku každé kapitoly a zbytek ilustrací je drobnějších rozměrů.

3.4.2 Krysí obrázkové písmo

Jak jsem se již zmínila, v původním textu knihy jsou černobílé ilustrace, které jsou do značné míry spjaty s psaným textem a vzájemně se doplňují. Vzhledem k jejich úzké provázanosti jsem se musela poměrně hodně přidržet jejich původní podoby. Pověřila jsem ale stylizaci a vyčistila pozadí, které na mě působilo rušivě.

Dá se říci, že počátek krysí civilizace začal ve chvíli, kdy začali tito hlodavci myslet. I oni samotní to takto vnímají. Vzhledem k tomu, že Terry Pratchett říká, že nevěří v Boha a ve své tvorbě si pohrává s evolučními motivy, tak jsem se rozhodla tohoto konceptu přidržet a respektovat ho. Jako vzor pro stylizaci prvních zrna-

menaných krysích myšlenek jsem zvolila nástěnné malby z období mezolitu³⁵. V návrzích jsem dokonce použila dva typy těchto, zřejmě regionálně odlišných, stylizací (obr. příl. 9). S profesorem Jirků jsme se nakonec rozhodli použít jejich poněkud protáhle kostnatou variantu.

Krysí obrázkové písmo tak dostalo čistou grafickou podobu, kterou jsem chtěla udržet i v následné reprodukci, proto jsem tyto znaky ručně převedla do vektorových křivek v počítačovém programu *Adobe Illustrator CS3*. Možná, že na jednu stranu může čistá plošnost těchto ilustrací působit nesourodě k ilustracím malovaným, ale opak je pravdou, jelikož princip používání barevných ploch je pro můj malebný projev charakteristický.

3.4.3 Motiv na předsádce

Předsádek jsem navrhla několik variant. Všechny vycházely z grafické čistoty motivů krysího písma. Nejvíce se mi zalíbil motiv nahromaděných krysích hovin, vyskládaných do pyramidy. Tento motiv jsem ještě převedla do negativu, díky tomu předsádka funguje opticky zajímavě. Jednotlivá seskupení trojúhelníků vystupují divákovi před očima z papíru.

3.4.4 Ilustrace pro patitul

Na patitul jsem použila ilustraci s motivem ústředního záporného hrdiny příběhu, krysího krále (obr. příl. 10). Svým způsobem tvoří zajímavý ornament, ale na lidi, kterým jsem ho ukázala, působil spíše odpudivě než esteticky příjemně. Tyto reakce mě překvapily a zároveň svým způsobem potěšily. Bez toho, aby dotazovaní znali pozadí příběhu, tak na jejich pocity působil motiv negativně, což plně koresponduje s tím, jak je v knize postava krysího krále líčena. Tato zkušenost mě utvrdila ve vhodnosti využití tohoto motivu.

Ornamentu jsem ponechala opět jednoduchou grafickou podobu a ručně jsem ho převedla do vektorových křivek.

3.5 Ilustrace leporela *Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství*

Každá kapitola knihy *Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci* je předznamenána citací z knihy *Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství*. V knize samotné je tedy obsažená další kniha.

³⁵ V období mezolitu se objevují stylizované narativní postavy zvířat a lidí. Mezolit ve střední Evropě se datuje přibližně 8 000 až 6 000 let př. n. l.

Již od počátku na mě citace působily povědomě. Pak jsem si uvědomila, že jsem jako malá měla také dvě oblíbené knihy o zajíčkovi, který se jmenoval Ušáček. A tak se najednou z krysího příběhu stal můj příběh. Jako dítě jsem si také myslela, že všechno dobře dopadne, stejně jako je tomu v knize. Teprve až člověk povyroste, zjistí, že svět funguje jinak.

Kniha *Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství* vlastně provází celý příběh. Poněkud mi unikalo děj této dětské bajky a vždy jsem si musela jednotlivé útržky textu znovu nalistovat. Napadlo mě, že bych knihu mohla skutečně zhotovit. Velice mě k tomuto nápadu inspiroval rozhovor s Terryem Pratchetem³⁶. Zcela živě jsem si představila situaci, kdy maminka čte knihu a dítě si u toho prohlíží leporelo. Tím, že bych tuto knihu vyjmula z děje a vyrobila, tak bych ji vlastně učinila skutečnou, něco jako předmět doličný. Podpořila bych tím fikci imaginárního světa. Čtenář může popustit uzdu své fantazii a uvažovat o tom, jestli se ten příběh ve skutečnosti náhodou nestal.

Svým způsobem je zhotovení leporela pro mě symbolickým aktem. Dítě totiž jednoho dne vyroste, pochopí realitu tohoto světa a stejně jako hlodavci v příběhu knihu odloží. Ale teď je v pořádku, že si ji dítě čte. Zkušenosti přicházejí s věkem. Člověk by měl pochopit ideál, jak by měl svět fungovat, dříve, než je konfrontován s realitou života. Věřím, že ideály v člověku zůstávají, i když už je dospělý a knihu odložil. I tato myšlenka je poselstvím knihy *Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci*. Kniha možná skončí někde na půdě, ale poselství, které nese je větší a trvanlivější než kniha samotná a proto ji přetrvává.

3.5.1 Technika a ztvárnění jednotlivých ilustrací

Nejprve jsem si jednotlivé citace vypsala, proto abych se lépe zorientovala v ději bajky. Potom jsem zhotovila kresebné návrhy kompozic jednotlivých ilustrací (obr. příl. 11). Již u těchto návrhů jsem přemýšlela v plochách, a proto i kresba pouze určuje hranice jednotlivých barevných skvrn. Zároveň jsem se snažila ilustrace co nejvíce stylizovat a již předem jsem promýšlela barevnost. Do značné míry jsem návrhy přizpůsobovala technice, kterou jsem hodlala využít a se kterou jsem již měla zkušenosti ze skicáku. Nemohla jsem si dovolit množství detailů, protože některé drobnosti se v této technice realizují jen obtížně.

Rozhodla jsem se knihu pojednat jako leporelo a zdůraznit tak, komu je kniha primárně určena. Toto rozhodnutí jsem také udělala s ohledem na nedostatek textu, který nedovoloval, aby vzniklo cokoliv rozsáhlejšího. Při návrhu kompozic jsem mu-

36 Česká televize [online]. Na plovárně s Terry Pratchetem.

sela brát zřetel na celkový dojem ilustrací umístěných vedle sebe. Použila jsem tu, či onu variantu ilustrace, aby byl pás ilustrací rytmicky laděný. Snažila jsem se střídavě kombinovat detaily a menší celky s ohledem na vhodnost k textu příběhu. Již v návrzích jsem chtěla podpořit gradaci děje. Je tu tedy rozsah od klidnějších kompozic zpočátku, kde s oblibou využívám přímé horizontální nebo diagonální linky a mírné křivky, až po kompozice tvořené převážně diagonálně, kde přecházím k členitým křivkám. Později jsem se snažila podpořit kompozice i odpovídající barevností.

Na konzultaci jsem si připravila kresebné návrhy kompozic jednotlivých ilustrací a první barevnou realizaci. Profesor Jirků mi zkorigoval některé nejasnosti v návrzích, kterých jsem si sama nevšimla a podpořil mě v další práci. Zejména ho zaujala technika, jejíž vývoj už měl před tím možnost sledovat ve skicáku.

Právě předchozí zkušenosti ze skicáku pro mě byly velice cenné. Vyvinula jsem originální a velice specifickou techniku, která je založená převážně na barevných plochách, doplněných místy linkou. Tuto techniku bych zařadila mezi šablonový tisk. Vznik jednotlivých tisků je zdoluhavý a komplikovaný proces, který má ale zajímavý výsledek.

Prvním krokem ke vzniku ilustrace je nalepení barevné podkladové koláže. Využívám barevné i přírodní papíry. Potom koláž zalisuji mezi prokladový materiál, aby při vysychání lepidla nedošlo ke zkroucení papíru.

Barevné návrhy nedělám, protože mně stačí vizualizace v hlavě. Před každým nanesením barvy vystříhnu šablony. Tuto šablonu přišívám a doplňuji ji vyšitou linkou. Při jednom nastříkání sprejem tak docílím současně vzniku linek i ploch. Po zaschnutí barvy potom šablonu vypárám, nebo na ni vrstvim další šablonu, kterou přestříkám odlišnou barvou. Tento proces opakuji tak dlouho, dokud ilustrace nemá konečnou podobu. A ani tehdy často proces tvorby nekončí.

Když jsem měla hotové všechny ilustrace, narovнала jsem je vedle sebe. Barevná kompozice opět musí fungovat nejen samostatně, ale i v celku. Několikrát se mi stalo, že jsem některé prvky kvůli celkovému dojmu barevně upravovala, v jednom případě jsem dokonce změnila kompozici a přidělávala nový prvek. Pro leporelo jsem vytvořila celkem deset ilustrací (obr. příl. 12-15).

3.6 Rozšíření knihy o propagační předměty

Při konzultaci se profesor Jirků jen tak mimochodem zmínil o tom, že by mohly vzniknout ještě nějaké propagační materiály. Tato myšlenka mi utkvěla v paměti. Přemýšlela jsem nad tím do hloubky a dávalo mi to stále větší vnitřní logiku, protože

kniha končí tím, že obyvatelé Bad Spitz založili na přítomnosti vzdělaných hlodavců turistický ruch. Pratchett vyjmenovává nejrůznější nesmysly, které zde mohou návštěvníci zakoupit.

Tak jako u leporela používaného vzdělanými hlodavci, se čtenář může ptát po věrohodnosti příběhu, tak i tady se může kupující pozastavit a zamyslet se nad tím, zda tyto propagační předměty nepochází z proslulého města Bad Spitz.

3.6.1 Příručka vzdělaného hlodavce

Na všech cestách s sebou nosí Nutriční hodnota malý sešit, do kterého zapisuje myšlenky Ďábelského guláše. Zaznamenává jakési mezníky krysího myšlení, které by neměly být zapomenuty a první zákony jejich národa, které vnímají jako závazné a snaží se podle nich žít.

Původně jsem chtěla vyrobit přímo repliku sešitu, který vláčí Nutriční hodnota všude s sebou. Použila jsem ilustrace z knihy *Úžasný Mauric a jeho vzdělaní hlodavci*. Zvolila jsem velikost formátu A6 (105 x 148 mm), tak aby ho byla schopná krysa unést. V sešitě bylo pouze krysí obrázkové písmo s absencí jakéhokoliv textu.

Když jsem si udělala první nátisk a otestovala ho, zjistila jsem, že je to divácky téměř nepoužitelné. Potenciální divák není schopen porozumět významu obrázkového písma bez toho, aby si ho vyhledal v textu knihy. Pokud se chce divák přiblížit myšlení krysího národa alespoň v těchto základních bodech, měl by rozumět tomu, co je tam zaznamenané. V návaznosti na tuto zkušenost jsem koncepci sešitu upravila na jakýsi slovník, kde jsou krysí myšlenky přeložené do českého jazyka.

Od původní repliky jsem se tedy posunula spíše do polohy propagačního předmětu ke knize, kde si každý může nosit myšlenky Ďábelského guláše s sebou v kapse a v přeneseném slova smyslu „se každý může stát krysou!“

3.6.2 Tričko

Vznik trička byl v podstatě přirozeným vyústěním mojí práce na leporelu. Technika, u které využívám šití se přesunula na materiál, ke kterému šití patří (obr. příl. 16).

Navrhla jsem několik kompozic, které velice volně vycházely z textu knihy. Nejvíce sympatický mi byl návrh, kdy myš přemýšlí nad svým tvůrcem. Ve výsledku se tedy jedná nejen o zdůraznění informace, že krysí národ začal myslet, ale zároveň podává svědectví o hloubce jejich myšlenek. Upozorňuje na to, že krysy jsou schopné

myslet na někoho, kdo přesahuje rámec jejich příběhu, někoho, kdo je vymyslel a je jejich tvůrcem. V neposlední řadě je to samozřejmě reklama na samotného Terryho Pratchetta.

Barevně jsem trička sladila s ostatními výrobky. Technika je identická jako u leporela, pouze s výjimkou absence podkladové koláže.

3.6.3 Sada záložek

Kde se mi v hlavě zrodil nápad na tento typ záložek je mi dodnes tak trochu záhadou. Šla jsem po ulici v dobré náladě a přemýšlela jsem nad propagačními materiály. Najednou zničehonic mi to bylo jasné. Měla jsem v hlavě představu toho, jak by to mělo fungovat. Byla jsem z toho tak nadšená, že jsem ještě ten den večer musela zkusit, jestli je to vůbec reálné. Musím připustit, že jsem do poslední chvíle nevěděla, zda to bude fungovat. Několik hodin v kuse jsem kreslila, počítala, rýsovala a vyřezávala. Dlouho do noci jsem zhotovovala první prototyp. Ve chvíli, kdy jsem jednotlivé záložky položila na sebe, sklepla je a objevil se očekávaný výsledek, poskočilo mi srdce radostí. „Funguje to!“

První pokus byl značně nedokonalý a sloužil pouze k ověření principu, na kterém budou záložky fungovat. Vyobrazené zvířátko bylo pouze v obrysu (obr. příl. 17). Z konzultací jsem měla vyloženě radost. Pan profesor Jirků a přítomní studenti sklepávali záložky a všechny je to bavilo. Profesor Jirků měl velice praktickou připomínku. Když viděl, jak se záložky sypou lidem z ruky, napadlo ho, že by měly být ukotvené v kolejničkách, což jsem samozřejmě následně zrealizovala. Napadlo mě, že by mohlo být zvířátko na záložce reliéfní a zároveň barevně odstupňované, aby vynikla plasticita motivu. Vymodelovat zvířátko z barevných ploch pro mě nebyl obtížný úkol, protože je to v podstatě princip mojí malby. Udělala jsem dvě barevné varianty (obr. příl. 18). S profesorem Jirků jsme v kontextu celku vybrali umírněnější variantu. Zhotovila jsem ještě jednu sadu záložek s motivem kocoura (obr. příl. 19), aby zde byli zastoupeni oba tvorové (obr. příl. 20), kteří se v knize vyskytují.

Majitel takové sady může jednotlivé záložky bezproblémově vyjmout, použít a opět je do obalu vrátit. Zároveň tato sada slouží jako interaktivní hračka. Sklepnutím na jednu nebo druhou stranu se objeví jiný pohled na dané zvířátko.

4 TECHNOLOGICKÁ STRÁNKA DÍLA

4.1 Digitalizace ilustrací

Stěžejním úkolem předtiskové přípravy bylo skenování ilustrací. Chtěla jsem docílit co největší věrohodnosti předlohy. Zjistila jsem, že je důležité nastavit si parametry skeneru ještě před samotným skenováním, protože chybějící informace nelze nahradit žádnými úpravami v počítačovém programu. Pokud se tento postup práce dodrží, není naopak potřeba dělat úpravy buď žádné, nebo naprosto minimální. Na zkalibrovaném monitoru jsem naskenované ilustrace zkontrolovala. Převedla jsem je do tiskového režimu CMYK. Pak jsem ještě provedla finální barevnou kontrolu v podobě barevného nátisku.

4.2 Sazba a typografie

Knižní typografickou úpravu preferuji takovou, která je co nejlépe čitelná, neunaví oči a na čtenáře působí jako dobře provedená hudba ve filmu. Čtenář ji ani nevnímá, ale přesto velice výrazně působí na jeho emoce. Naopak špatně provedená knižní typografie působí rušivě, čtenáři se kniha špatně čte, ačkoliv v podstatě neví, proč. Velice mě potěšil nalezený citát od Oldřicha Menharta³⁷, který se zabývá stejnou myšlenkou, ale používá jiný přírůbek. Cituji: *„Typografické knižní písmo má být zraku čtenáře tak neviditelné jako dobře vycíděná skla v okně, která nemají překážet vnímání věcí od nás vzdálených.“*³⁸

K tomuto účelu jsem si zakoupila písmo *Baskerville*. Jeho autorem je John Baskerville³⁹ a do digitální podoby ho převedl František Štorm⁴⁰. František Štorm toto písmo nazývá „nejchlebovějším“ knižním písmem 20. století⁴¹ a sám ho také propaguje na úkor svých vlastních knižních písem, cituji: *„Přestože jsem vyrobil řadu písem vhodných pro sazbu knih, s přibývajícím věkem se ve svých knižních pracích stále častěji k Baskervillu vracím a nevím, jestli to nebude znít podivínsky – stále si myslím, že Baskerville je moderní písmo, má velkou majestátnost a energii a takto jej taky všem zákazníkům namísto svých vlastních písem doporučuji. Vedle něj totiž všechny současné, technicky i esteticky perfektně doladěné knižní typy vypadají nanicovatě a chudě.“*⁴² *Baskerville* je písmo střízlivé elegance a jasné kresby. Při kompozici stránek

37 Oldřich Menhart (*1888 - †1962) byl český grafik a typograf.

38 Bohatcová, M. Česká kniha v proměnách století. 1. vyd. 1990 s. 531.

39 John Baskerville (*1706 - †1775) byl anglický tiskař a typograf.

40 František Štorm (*1966) je český typograf, designer a grafik.

41 Storm Type Foundry. Baskerville Original Pro [online].

42 Štorm, F. Eseje o typografii. 1. vyd. 2008. s. 49.

John Baskerville vyzdvihoval důležitost prázdné plochy. Je to písmo naprosto obyčejné a nenápadné, dělník ve službách literatury. Kresebná měkkost jej předurčuje pro každý druh beletrie i poesie.⁴³

Ačkoliv cyklus knih a propagačních materiálů tvoří celek, mají jednotlivé výrobky své specifické odlišnosti. Jako jeden z jednotlivých principů celého cyklu jsem použila právě typografii.

4.2.1 Kniha **Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci**

Typografická úprava knihy předcházela vzniku samotných ilustrací a do jisté míry následně určovala jejich podobu. Velice mně pomohly pravidelné konzultace s panem Pelcem⁴⁴, který mě dokázal nasměrovat, poradit a celkově prohloubit můj vztah k typografii.

Při volbě **formátu knihy** jsem se z technických důvodů odchytila od zadání bakalářské práce a zvolila jsem poněkud zmenšený formát A4. Při volbě technických parametrů knihy jsem použila návod v knize *Aktualizovaný typografický manuál*⁴⁵, podle kterého jsem zkonstruovala sazební obrazec (obr. příl. 22). Narýsovala jsem si několik jeho variant, abych je mohla vzájemně porovnat. Lišily se od sebe především typem písma, umístěním a velikostí sazebního obrazce v poměru k prázdné ploše.

Měla jsem již předchozí zkušenosti se sazbou textu, ale kniha takového rozsahu pro mě byla novinkou. Sazbu jsem provedla v počítačovém programu *Adobe InDesign CS3*. **Chlebový text** jsem vysázela základním písmovým řezem *Baskerville 120 Pro*. Nastavila jsem jednotné odstavcové zarážky a v celé sazbě povolila používání dělení slov. Následně jsem se věnovala ručním úpravám textu, tak aby odpovídal mým požadavkům. Především jsem odstraňovala “parchanty“, což byl vzhledem k textu bohatému na přímou řeč velice obtížný úkol. Dále jsem prodlužovala východové řádky, aby byl text jednolité. Nakonec jsem provedla množství drobných úprav, založených většinou na specifickém odsazení některých písmových znaků.

Několik kapitol v knize končilo na sudé straně. Plynulost textu tak byla narušena následující prázdnou lichou stranou. Tento problém jsem vyřešila tak, že jsem namalovala další ilustrace, které po umístění do sazby nastavily text.

43 Storm Type Foundry. Baskerville Original Pro [online].

44 Jan Pelc (*1949) je český grafik a designer, který v současné době působí jako pedagog na Ústavu umění a designu Západočeské univerzity v Plzni.

45 Beran, V. Aktualizovaný typografický manuál. 5. vyd. 2007. [159 s.]. oddíl Návrh, s. 14.

Zajímavou zkušeností pro mě byla **sazba citací** z knihy *Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství* na začátku každé kapitoly. Svým způsobem tyto úryvky velice volně navozují atmosféru následující kapitoly, ale souvisí s ní spíše rámcově a postavy v ní si žijí svůj vlastní příběh. Po konzultaci s panem Pelcem jsem zvolila poněkud netypické řešení. Text nové kapitoly začíná vždy na liché straně, zatímco sudá strana dvojstránky je prodloužená a přehnutá, takže tvoří záložku, která nese text citace. I tady jsem použila princip, který se objevuje v celé knize. Zkombinovala jsem šedou čistou plochu a malbu. Ačkoliv vzájemná souvislost obou textů je stále zřejmá, zdůraznila jsem tímto způsobem jejich autonomii. Zároveň po otevření záložky vznikl prostor pro umístění ilustrace. Pokud je záložka zavřená, vyčnívá pouze část ilustrace, která naláká čtenáře, aby ji rozevřel. Pokud čtenář na tuto hru přistoupí a záložku otevře, tak se před ním objeví celá ilustrace. Vzhledem k tomu, že člověk je tvor zvědavý, nepředpokládám, že by k odhalení ilustrací v drtivé většině případů nedošlo.

Následně jsem do textu umístila ilustrace. Nakonec jsem vysázela **patitul, titul a tiráž**. Jelikož kniha měla být šitá ze složek, měl být v ideálním případě počet stran dělitelný čtyřmi. Zbývající stránku jsem tedy doplnila obsahem.

Chtěla jsem, aby se na **deskách knihy** promítl princip, který je typický pro celkovou úpravu knihy. Proto jsem použila opět kombinaci malby a čisté plochy. Na přední desku knihy jsem použila malbu, která naznačuje kde hlavní postavy začaly svůj příběh. Tento výjev diváka vtahuje přímo do děje. Diagonální směr kompozice, použitý v ilustraci, je zopakován i v rozmístění plošných prvků.

4.2.2 Leporelo *Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství*

Krátké úryvky textu jsem vysázela šestnáctibodovým stupněm písma *Baskerville 120 Pro*. Opět se mi potvrdily jeho kvality, protože i ve větší velikosti jeho čitelnost funguje výborně.

Až na drobné úpravy nebyla sazba leporela nikterak komplikovaná. Možná proto, že ve srovnání s předchozí sazbou knihy byl její rozsah opravdu zanedbatelný.

4.2.3 Příručka vzdělaného hlodavce

Jak jsem již uvedla, příručka vzdělaného hlodavce byla doplněna textem až později. Jednotlivé výroky Ďábelského guláše jsou vysázeny na praporek čtrnáctibodovým písmem *Baskerville 120 Pro*.

Velikost písma v tiráži jsem přizpůsobila velikosti sešitu, aby byl text ještě čitelný, ale aby se do tak malého prostoru celý vtěsnil.

4.2.4 Skicák a tričko

Pro tričko a skicák jsem hledala písmo, které by lépe odpovídalo charakteru použité techniky. Svým způsobem to byla láska na první pohled. Okamžitě jsem věděla, že je to font, který hledám. Písmo se jmenuje *Technomat*. Toto písmo je opět z dílny Františka Štorma. Podle jeho slov je inspirováno matricovými a tepelnými tiskárnami.⁴⁶

4.3 Tisk

Připravenou sazbu jsem vyexportovala do formátu PDF a zhotovila jsem si makety rozmístění stránek na archu. Makety i data jsem odnesla do tiskárny, kde konečně dostala moje práce hmatatelnou podobu. Většina ilustrací byla vytištěná digitálním xeroxovým tiskem, ale ve dvou případech jsem využila sítotisk, jelikož se tyto konkrétní odlišnosti nedaly jiným způsobem reprodukovat.

Jednalo se o tisk bílé plochy na barevném papíře a potisk knihařského plátna. V počítači připravená data dostala podobu filmů v osvitové jednotce. Namontované filmy jsem umístila na světlocitlivou vrstvu, nanesenou na sítovinu, která je vypnutá v rámu. Následoval osvit a vymývání nevytvrzených míst matrice vodou. Po zaschnutí bylo síto připravené k tisku, který jsem prováděla ručně třičem a speciálními vodou ředitelnými barvami.

4.4 Knihařské práce

Jako knihařka jsem se uplatnila až na konci celého tvůrčího procesu. S jednotlivými druhy vazeb jsem měla předchozí zkušenosti. Buď jsem se jimi zabývala v rámci ateliéru, nebo jsem se s nimi seznámila při brigádách v tiskárně.

4.4.1 Kniha Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci

Pro tuto knihu jsem použila vazbu podle Bradela s vtlačenu hlubokou drážkou⁴⁷.

Nejprve jsem si připravila jednotlivé složky. Každá složka obsahuje tři listy, složené jedním lomem na polovinu. Složky jsem seřadila a ověřila jsem si podle paginace jejich návaznost. Následně jsem hřbet na několika místech nařízla. Blok jsem sešila na motouz a přilepila předsádky. Takto připravený blok jsem zaklížila, ořezala na třech stranách a zaoblila. Není mi sympatické klasické oklepávání hřbetu do drážek, protože se domnívám, že se zejména první složky knihy ničí. Proto používám

⁴⁶ Storm Type Foundry. *Technomat* [online].

⁴⁷ Král, J. *Moderní knihařství: souborné zpracování poznatků z oboru*. 1. vyd. 1999. s. 401.

přilepené lepenkové drážky⁴⁸ podle pana Soboty⁴⁹. Po zpevnění hřbetu gázem a přilepení dutinky jsem nabarvila a vyleštila horní ořízku. Barvu jsem sladila s malbou na deskách knihy. Také jsem ušila jednoduchý kapitálek.

Následně jsem zhotovila desky. Připravila jsem si hřbetník, který jsem vytvářela přímo na hřbetu knihy z navlhčeného kartonu. Lepenky jsem od hřbetu odsadila, takže vznikly široké drážky, charakteristické pro tento typ vazby. Zvolila jsem kombinovaný potah desek, potištěný papír a knihařské plátno. Desky jsem potahovala na knize. Potahový materiál jsem do drážek vtlačila lepenkovými přípravky, se kterými jsem knihu po dokončení vazby zalisovala.

4.4.2 Skicák

Pro svázání skicáku jsem použila zavěšovanou vazbu (obr. příl. 23).

Zhotovení bloku je podobné jako u vazby podle Bradela, ale hřbet bloku jsem pouze zaoblila a už jej neoklepávala.

Desky knihy jsou celoplátěné. Přední desku jsem přizpůsobila tak, aby se grafika na obálce neponičila při manipulaci s knihou.

4.4.3 Leporelo Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství

Leporelo jsem již předtím několikrát vyráběla, takže tato práce pro mě byla opakovaním.

V tomto případě má leporelo netypicky větší, obdélníkový, na výšku orientovaný formát (obr. příl. 25). V pásu se střídavým harmonickým skládáním se nachází z každé strany leporela pět ilustrací. Oproti doporučené bílé ruční lepence⁵⁰, se mi již při minulém použití osvědčila lepenka určená na puzzle, kterou jsem využila i tentokrát. Jednotlivé díly lepenky jsem spojila plátěnými pásky a olemovala jsem jimi i veškeré hrany. Barvu plátna jsem sladila s barvou recyklovaného šedého papíru, který používám v tomto případě jako podklad pro tištěný text. Nakonec jsem nalepila ilustrace a přiintarzovala je k papíru s textem, který byl vytištěný na odlišném papíře. Hotové leporelo jsem zalisovala mezi proklady.

48 Král, J. Moderní knihařství: souborné zpracování poznatků z oboru. 1. vyd. 1999. s. 373.

49 Jan Bohuslav Sobota (*1939) je český knihař.

50 Král, J. Moderní knihařství: souborné zpracování poznatků z oboru. 1. vyd. 1999. s. 195.

4.4.4 Příručka vzdělaného hlodavce

Pro vazbu *Příručky vzdělaného hlodavce* jsem zvolila sešitovou vazbu V1⁵¹, která se hojně využívá v polygrafickém průmyslu (obr. příl. 24). Je vhodná zejména pro brožury, které mají málo stran.

Potištěné archy jsem ručně rozřezala na jednotlivé strany, které jsem složila jedním lomem na polovinu. Jednotlivé listy jsem snesla na sebe a vložila do obálky. Pak jsem je ve hřbetu sešila dvěma skobkami na stolní šičce. Takto zhotovené brožury už jen stačilo ořezat na třech stranách v řezačce.

51 Vazba V1 má podobu brožury ze složek vložených do sebe a do obálky. Na hřbetu je sešitá drátěnými skobkami a je oříznutá na třech stranách zároveň s obálkou.

5 ZÁVĚR

Díky bakalářské práci jsem si ověřila svou schopnost pracovat na rozsáhlém projektu. Zaměřila jsem se na několik dílčích úkolů najednou, kdy každý byl jiný, ale společně tvořily jeden celek. Dříve jsem také v rámci ateliéru plnila několik úkolů, ale každý byl samostatným dílem. V rámci bakalářské práce se mi dařilo dlouhodobě pracovat na jednom projektu a to pro mě bylo něco nového. Dá se říci, že jsem osm měsíců žila jedním příběhem. Výsledná práce obsahuje oproti původnímu zadání ještě další knihu a propagační materiály.

Ačkoliv jsem se snažila zachovat individuální odlišnost prací, hledala jsem zároveň jednotící principy, které jsem našla v příběhu, typografii, práci s plochou a volbě barevnosti. Myslím, že ponechání jisté výtvarné autonomie jednotlivým výrobkům byla správná volba. Díky tomu má celek výrazovou bohatost a je divácky zajímavý. Zároveň jsem se snažila této individualitě navrátit řád celku, což považuji za stejně důležité jako předchozí rozhodnutí. Těmto zdánlivě protichůdným principům jsem chtěla vymezit jejich určené místo.

V bakalářské práci jsem zúročila všechny své dosavadní zkušenosti v oblasti ilustrace, grafiky a knižní vazby a získala mnoho nových užitečných zkušeností.

Zjistila jsem, že moje fantazie je nevyčerpatelná studna nápadů, kde neustále vznikají nápady další. Tento tvůrčí potenciál se mohl plně projevit až pod vedením profesora Jirků, který mě podporoval a inspiroval k další práci. Nejenže ve mně tento potenciál objevil, ale dokázal také to, že jsem ho já sama začala vnímat. Jsem více než přesvědčená o tom, že pokud bych měla na bakalářskou práci více času, vzniklo by dílo ještě rozsáhlejší. Ale s poctivostí mohu říci, že jsem udělala to nejlepší, co bylo v mých silách.

6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

6.1 Knížní a periodická literatura

1. LA FONTAINE, Jean de. *Bajky: dvanáct knih*. 1. vyd. Praha: Brio, 2000. 588 s. ISBN 80-86113-18-3.
2. PRINGLE, David (ed.). *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2003. 272 s. předmluva Terry Pratchett. ISBN 80-00-01126-3.
3. VOIT, Petr. *Encyklopedie knihy: starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století*. 1. vyd. Praha: Libri ve spolupráci s Královskou kanonií premonstrátů na Strahově, 2006. 1350 s. ISBN 80-7277-312-7.
4. PRATCHETT, Terry. *Úžasný Mauric a jeho vzdělaní hlodavci*. 1. vyd. Praha: Talpress, 2003. 282 s. ISBN 80-7197-180-4.
5. PRATCHETT, Terry. *Úžasná Zeměplocha: barva kouzel*. 1. vyd. Praha: Talpress, 1998. 290 s. ISBN 80-85609-28-2.
6. GRANT, John – TINER, Ron. *Encyklopedie malířských technik fantasy a science fiction*. 1. vyd. Praha: Talpress, 1997. 176 s. ISBN 80-7197-070-0.
7. MOCNÁ, Dagmar – PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha; Litomyšl: Paseka, 2004. 699 s. ISBN 80-7185-669-X.
8. BOHATCOVÁ, Mirjam. *Česká kniha v proměnách století*. Mirjam Bohatcová a kol. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990. 622 s. ISBN 80-7038-131-0.
9. BERAN, Vladimír. *Aktualizovaný typografický manuál*. Vladimír Beran a kol. 5. vyd. Praha: Kafka design, 2007. [159 s.].
10. ŠTORM, František. *Eseje o typografii*. 1. vyd. Praha: Společnost pro Revolver revue, 2008. 155 s. ISBN 978-80-87037-15-7.
11. TOLKIEN, John Ronald Reuel. *Hobit, aneb, cesta tam a zase zpátky*. 3. vyd. Praha: Mladá fronta, 1997. 256 s. ISBN 80-204-0506-2.
12. ČECH, Svatopluk. *Výlety pana Broučka I - III*. 1. vyd. souboru. Praha: Československý spisovatel, 1985. 425 s.
13. KRÁL, Jindřich. *Moderní knihařství: souborné zpracování poznatků z oboru*. 1. vyd. Brno: Knihař; Tišnov: Sursum, 1999. 474 s. ISBN 80-901924-8-3.

14. VIGUÉ, Jordi. *Mistři světového malířství*. 1. vyd. Čestlice: Rebo productions, 2006. 480 s. ISBN 80-7234-304-1.

15. ORWELL, George. *Farma zvířat: pohádkový příběh*. Ilustroval Martin Velíšek. 1. vyd. Praha: Aurora, 2000. 112 s. ISBN 80-7299-021-7.

6.2 Internetové zdroje

16. Česká televize. *Na plovárně s Terry Pratchettem* [online]. 24. 4. 2011.

[cit. 2011-11-28]. Dostupné z <<http://ceskatelevize.cz/porady/1093836883-na-plovarne/211522160100014-na-plovarne-s-terrym-pratchetem/>>

17. *Terry Pratchett* [online]. [cit. 2011-12-18]. Dostupné z <<http://ankh.ic.cz/terry.php?page=pratchett>>

18. *Divadlo v Dlouhé: novinky* [online]. [cit. 2011-12-18]. Dostupné z <<http://www.divadlodlouhe.cz/novinky/terry-pratchett-v-divadle-v-dlouhe.html>>

19. *Paul Kidby* [online]. [cit. 2011-12-29]. Dostupné z <<http://ankh.ic.cz/terry.php?page=kidby>>

20. Storm Type Foundry. *Baskerville Original Pro* [online]. [cit. 2012-04-04]. Dostupné z <<http://www.stormtype.com/family-baskerville-original-pro.html>>

21. Storm Type Foundry. *Téchnomat* [online]. [cit. 2012-04-04]. Dostupné z <<http://www.stormtype.com/family-technomat.html>>

22. ILLESOVÁ, Eva. *Historie umělecké knižní vazby ve 20. století: léta devadesátá a současnost* [online]. [cit. 2012-06-04]. Dostupné z <<http://vazba.wordpress.com/historie/14-leta-devadesata-a-soucasnost/>>

23. *Josh Kirby: biography* [online]. [cit. 2012-21-04]. Dostupné z <http://www.joshkirbyart.com/docs/josh_kirby_biography.pdf>

7 RESUMÉ

The main purpose of my bachelor work was to create illustrations. I have chosen Terry Pratchett's book *The Amazing Maurice and his Educated Rodents* for this purpose. It's a fable about cat and rats. They drank a magic potion and now they are intelligent and they can speak. They are pretending a rat's disaster and they want to be payed for going away.

I used tempera paints mixed with varnish so I could work really quickly. I have painted seventeen illustrations for this book. Some of them are center spread but in most cases they are smaller size. In the text there are several small pictures with rat's script. I scanned my original scatches to computer. Then I transformed this scan to curved lines. I am also author of typeface and graphic design. I used classic Baskerville font digitalized by František Štorm. The book was printed by digital printer. Finally, I binded the book.

However, it wasn't the end of my work. I created another two books and promotional items. The first book is a pop-up book for children. The story is about a small rabbit. The educated rodents read this book so they believed that animals can live with people in peace. Parents can read original story about Maurice and his rodents and their children can read this fairy-tale. I invented special graphic technique for this illustrations. It is based on using stencils and spray colours.

I also created *The handbook for educated rodents*. It is a tiny notebook in a rat's size. It deals with rat's rules. It is bilingual because rat's script isn't readable for us. Everyone can bring this handbook in his pocket: „Everyone can be a rat!“

Then I continued with promotional items. I designed and made T-shirt by the spray technique. There is a rat with a thought bubble. He is thinking about his creator Terry Pratchett.

Then I made a set of bookmarks. There are two types of them. The first one is with a cat and the second one with a rat. But it's not only a bookmark. It's also a toy. You can move bookmarks in the frame. So there are hidden two pictures in one.

The bachelor work was an useful experience for me. I used all my knowledge and experiences in this work. I was enjoying the work. So I hope that a potential reader will be joyful, too.

8 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1

Původní obálka knihy Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci

Příloha 2

Původní černobílé ilustrace uvnitř knihy Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci

Příloha 3

Ukázka ilustrací ve skicáku

Příloha 4

Ukázková ilustrace z knihy Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci

Příloha 5

Ukázková ilustrace z knihy Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci

Příloha 6

Ukázková ilustrace z knihy Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci

Příloha 7

Ukázková ilustrace z knihy Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci

Příloha 8

Ukázková ilustrace z knihy Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci

Příloha 9

Dvě varianty stylizace krysího obrázkového písma

Příloha 10

Motiv krysího krále pro patitul knihy Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci

Příloha 11

Kresebný návrh ilustrace pro leporelo Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství

Příloha 12

Ukázková ilustrace leporela Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství

Příloha 13

Ukázková ilustrace leporela Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství

Příloha 14

Ukázková ilustrace leporela Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství

Příloha 15

Ukázková ilustrace leporela Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství

Příloha 16

Tričko

Příloha 17

První prototyp sady záložek

Příloha 18

Barevně výraznější varianta sady záložek

Příloha 19

Sada záložek s motivem kocoura

Příloha 20

Sada záložek s motivem hlodavce

Příloha 21

Jednotlivé záložky po vyjmutí ze sady

Příloha 22

Sazební obrazec knihy Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci

Příloha 23

Zavěšovaná vazba skicáku

Příloha 24

Sešitová vazba Příručky vzdělaného hlodavce

Příloha 25

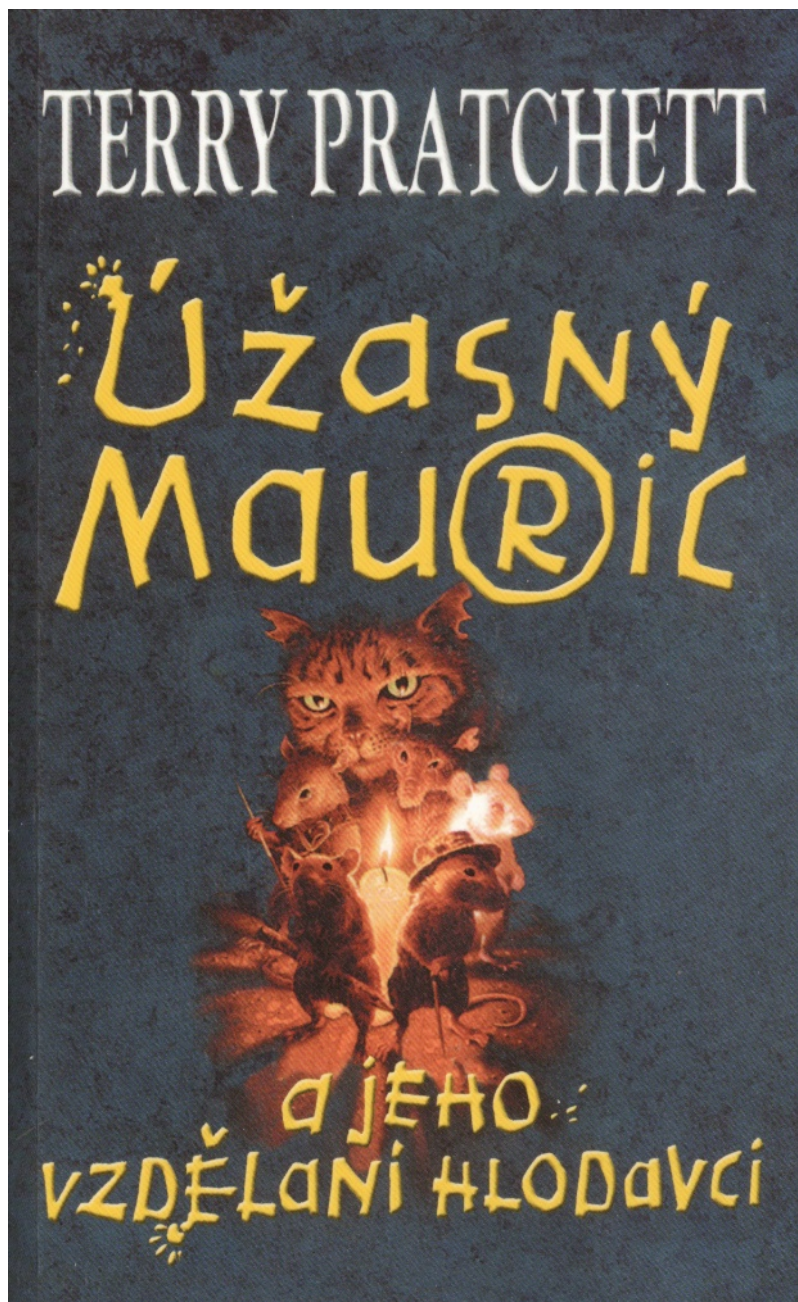
Vazba leporela Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství

Příloha 26

DVD ROM

Příloha 1

Původní obálka knihy Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci¹

Autor ilustrace: Paul Kidby

Úprava obálky: Tomáš Kropáček

1 Pratchett. Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci. 1. vyd.

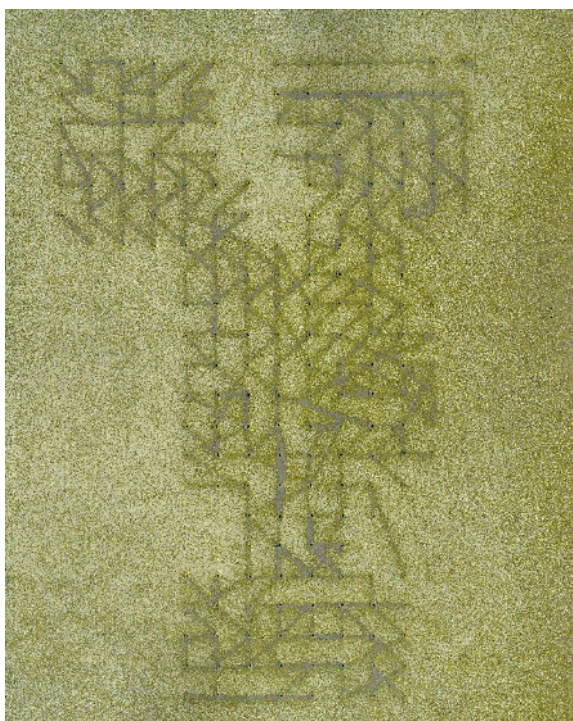
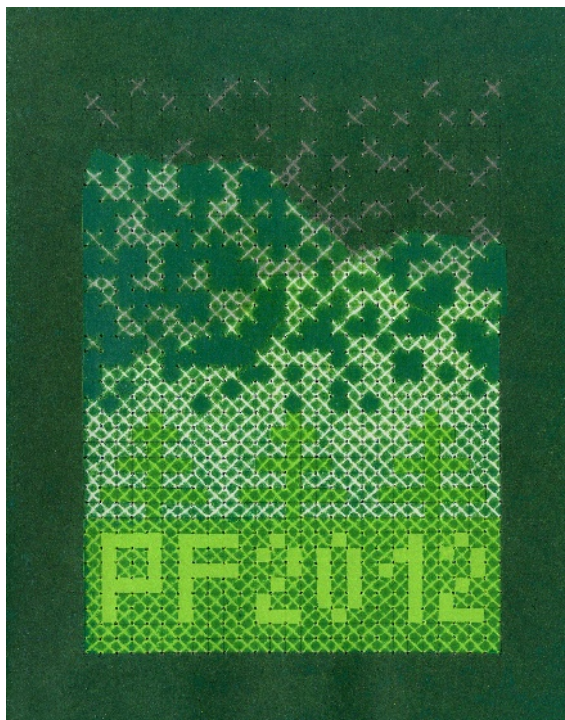
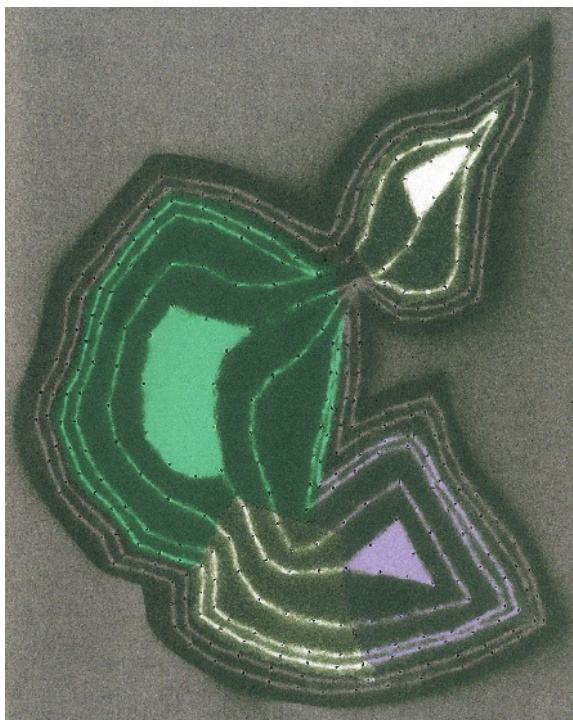
Příloha 2

Původní černobílé ilustrace uvnitř knihy Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci²

Autor ilustrací: Paul Kidby

Příloha 3
Ukázka ilustrací ve skicáku³

Příloha 4

Ukázková ilustrace z knihy Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci⁴

Příloha 5

Ukázková ilustrace z knihy Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci⁵

Příloha 6

Ukázková ilustrace z knihy *Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci*⁶

Příloha 7

Ukázková ilustrace z knihy *Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci*⁷

Příloha 8

Ukázková ilustrace z knihy Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci⁸

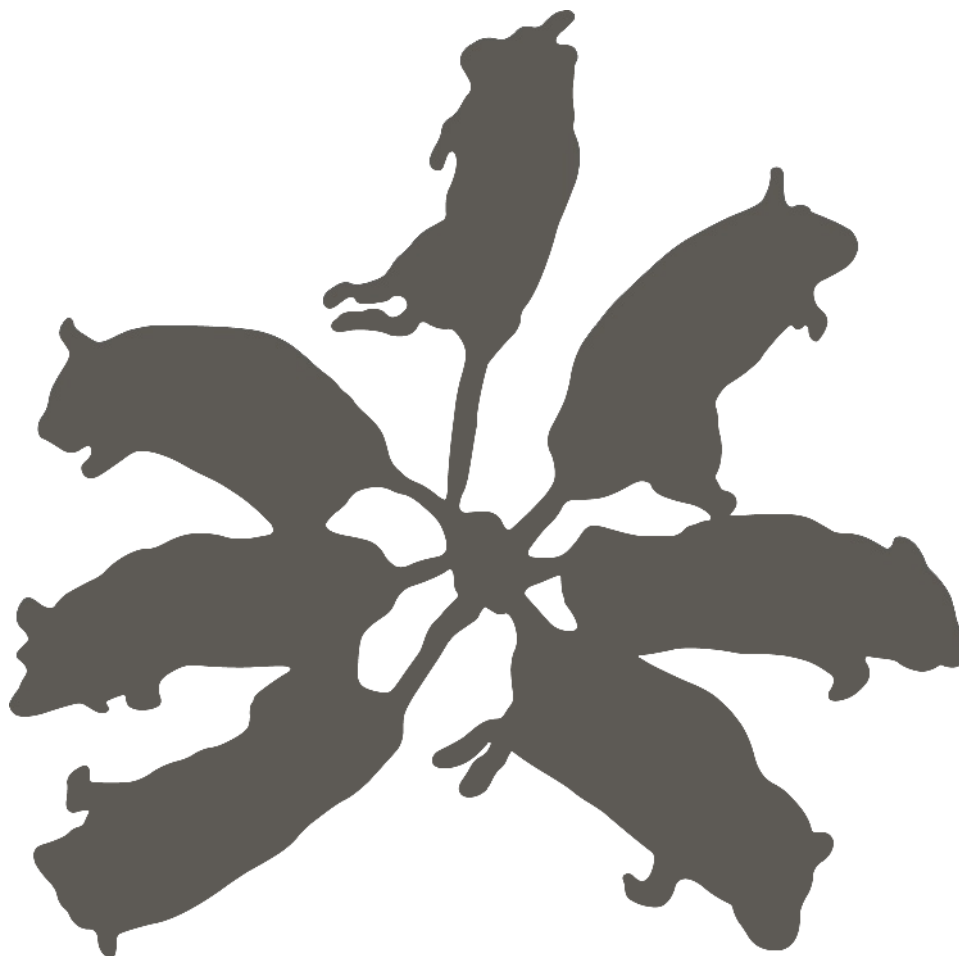
Příloha 9

Dvě varianty stylizace krysího obrázkového písma⁹

Příloha 10

Motiv krysího krále pro patikul knihy Úžasný Mauric a jeho vzdělání
hlodavci¹⁰

Příloha 11

Kresebný návrh ilustrace pro leporelo Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství¹¹

11 Sken vlastní

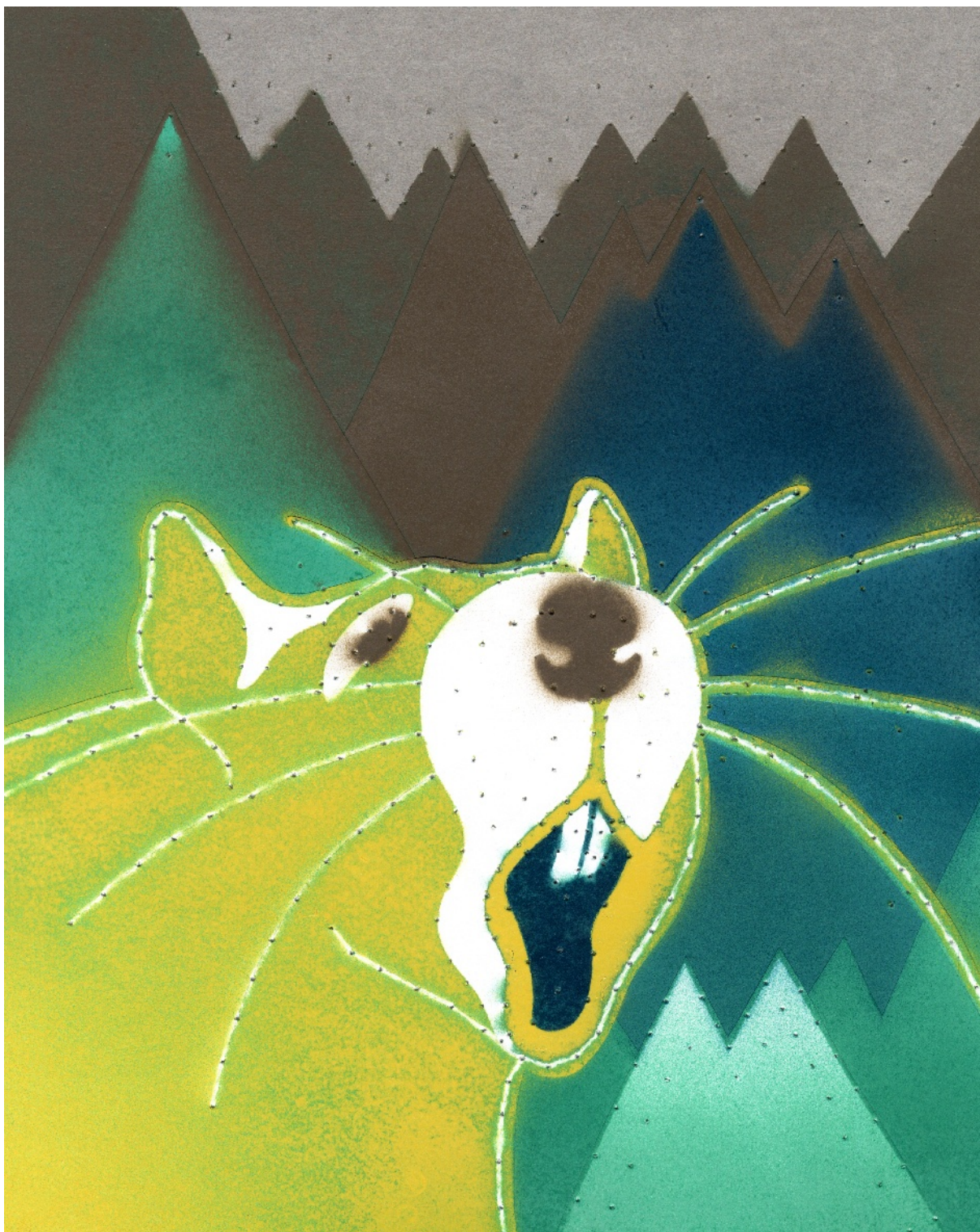
Příloha 12

Ukázková ilustrace leporela Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství¹²

Příloha 13

Ukázková ilustrace leporela Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství¹³

Příloha 14

Ukázková ilustrace leporela Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství¹⁴

Příloha 15

Ukázková ilustrace leporela Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství¹⁵

Příloha 16
Tričko¹⁶

Příloha 17
První prototyp sady záložek¹⁷

Příloha 18

Barevně výraznější varianta sady záložek¹⁸

Příloha 19
Sada záložek s motivem kocoura¹⁹

Příloha 20
Sada záložek s motivem hlodavce²⁰

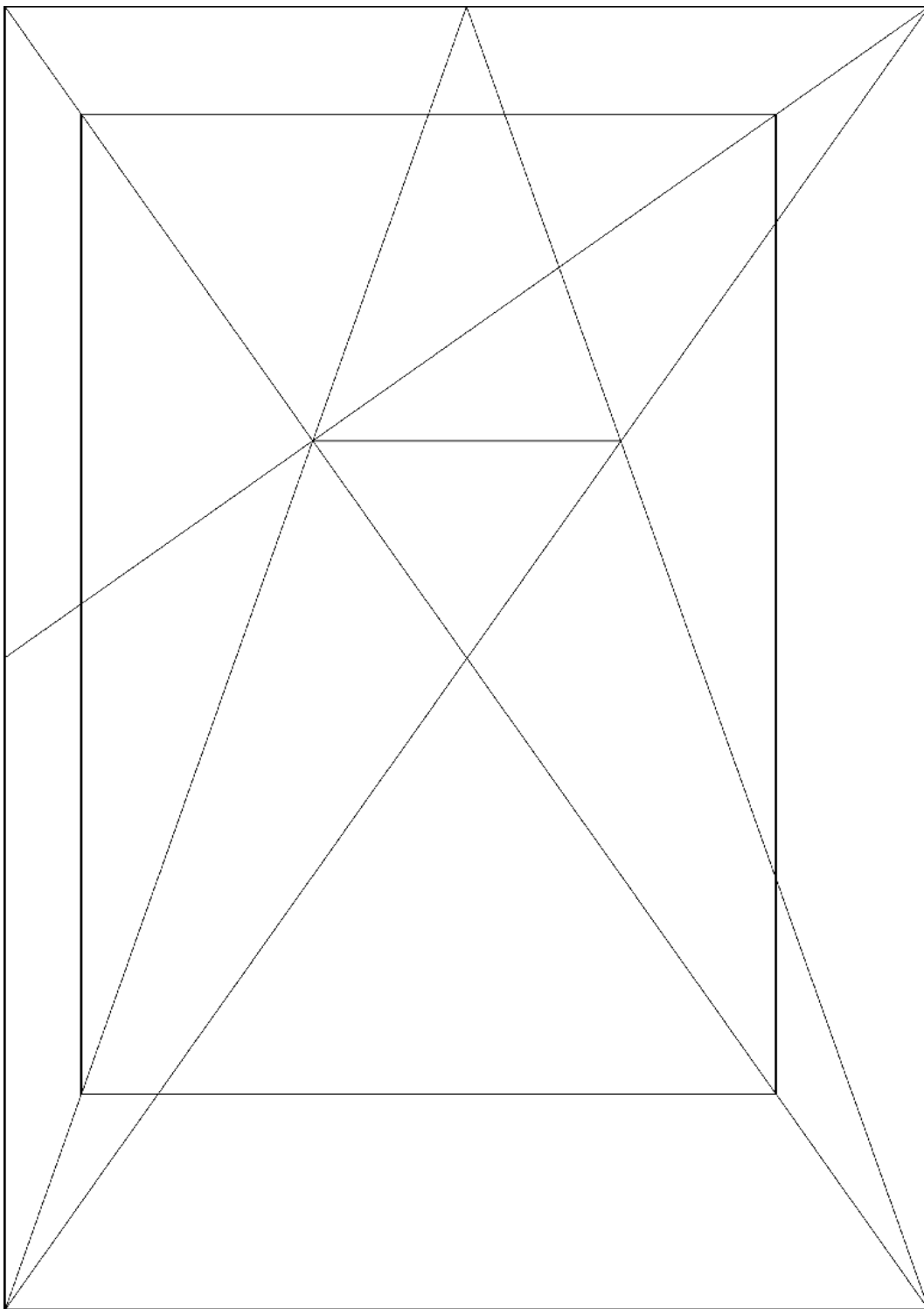

Příloha 21
Jednotlivé záložky po vyjmutí ze sady

Příloha 22

Sazební obrazec knihy Úžasný Mauric a jeho vzdělání hlodavci

Ukázka v poměru 4:5

Příloha 23
Zavěšovaná vazba skicáku²¹

21 Foto vlastní

Příloha 24

Sešitová vazba Příručky vzdělaného hlodavce²²

22 Foto vlastní

Příloha 25

Vazba leporela *Jak pan Hopsálek hledal dobrodružství*²³

